

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Zrównoważone produkty jako norma«”

(COM(2022) 140 final)

oraz wniosek w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ramy ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla zrównoważonych produktów i uchylającego dyrektywę 2009/125/WE

(COM(2022) 142 final – 2022/0095(COD))

(2022/C 443/18)

Sprawozdawca: **Thomas WAGNSONNER**

Wniosek o wydanie opinii	Komisja Europejska, 16.5.2022 Parlament Europejski, 2.5.2022 Rada, 10.6.2022
Podstawa prawna	Art. 192 ust. 1 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	30.6.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.7.2022
Sesja plenarna nr	571
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	205/1/4

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) docenia propozycje zawarte w Planie działania dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym i popiera w niniejszej opinii zwłaszcza sposób uczynienia produktów bardziej zrównoważonymi. Ponadto stwierdza, że konieczne jest zharmonizowane podejście prawne. Jednocześnie należy zauważyć, że wniosek dotyczący nowego rozporządzenia w sprawie ekoprojektu jest nadal w wielu miejscach niejasny z powodu dużej liczby aktów delegowanych. Ponadto EKES proponuje szybsze i ambitniejsze wdrożenie, wzięwszy pod uwagę konieczność ograniczenia zużycia zasobów oraz ochrony klimatu.

1.2. EKES zwraca przede wszystkim uwagę, że podejście oparte na gospodarce o obiegu zamkniętym może się powieść wyłącznie wówczas, gdy wszystkie podmioty gospodarki – producenci, konsumenci i pracownicy – oraz władze publiczne zostaną w nie odpowiednio zaangażowane i otrzymają odpowiednie informacje na ten temat. Dla zadowalającego wdrożenia zasadnicze znaczenie mają odpowiednie, jasne, dobre i spójne przepisy, by zrównoważonym produktom zapewnić równe szanse na konkurencję.

1.3. Z zadowoleniem przyjmuje nowe elementy rozporządzenia, takie jak rozszerzenie zakresu stosowania, nowe wymogi dotyczące ekoprojektu (trwałość, możliwość naprawy, recykling, wpływ na środowisko, emisje CO₂ itp.), a także wymogi informacyjne związane z cyfrowym paszportem produktu i etykietami, i jednocześnie podkreśla znaczenie właściwych i odpowiednich informacji, zwłaszcza dla konsumentów.

1.4. EKES popiera zakaz niszczenia niesprzedanych towarów, przez co rozumie nowe, zwrócone lub nadające się do naprawy produkty. Odnosi się pozytywnie do tego, że rozporządzenie wraz z pakietem dotyczącym obiegu zamkniętego przeciwdziała istniejącym problemom, takim jak pseudoekologiczny marketing oraz celowe postarzanie produktów.

1.5. Forum ds. ekoprojektu jest gremium wspierającym, które wypełnia wiele zadań w zakresie wdrażania. Wszystkie zainteresowane strony i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, w tym partnerzy społeczni, powinni mieć możliwość przedstawienia pomysłów i sugestii w celu usprawnienia procesu.

1.6. EKES zdaje sobie sprawę z wyzwań stojących przed producentami i przedsiębiorstwami, szczególnie małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), i podkreśla, że należy unikać zbędnych obciążeń administracyjnych. Dostrzega również możliwość osiągnięcia nowego europejskiego poziomu produkcji „Made in Europe” dzięki normom dotyczącym zrównoważonych produktów.

1.7. Narzędzia deklaracji zgodności i samoregulacji zapewniają przestrzeń na przedsiębiorczość. Skuteczna kontrola skoordynowana między państwami członkowskimi wraz z odpowiednim informowaniem konsumentów zwiększa zaufanie, że uda się odpowiednio przestawić z gospodarki linearnej na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

1.8. EKES musi niestety odnotować, że rozporządzenie pomija aspekt społeczny. Niewystarczająca wydaje się wzmianka o wniosku Komisji dotyczącym dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw.

2. Kontekst opinii

2.1. Linearny system gospodarczy jest przeciążeniem dla światowych zasobów. Od czasu konferencji paryskiej ONZ w sprawie zmiany klimatu do czasu konferencji klimatycznej w Glasgow zużyto ponad pół biliona ton nowych zasobów. W „Sprawozdaniu na temat luki w obiegu zamkniętym” (ang. The Circularity Gap Report) z 2022 r.⁽¹⁾ stwierdzono, że zaledwie 8,6 % zużywanych zasobów na całym świecie poddawanych jest recyklingowi bądź że – innymi słowy – luka w obiegu zamkniętym wynosi ponad 90 %. Gospodarka o obiegu zamkniętym może znacznie przyczynić się do ograniczenia zużycia zasobów.

2.2. W Europie uznano potrzebę ochrony zasobów. Komisja Europejska zaproponowała Zielony Ład – unijną strategię wzrostu na rzecz sprawiedliwego i prosperującego społeczeństwa o nowoczesnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej gospodarce. Problemy związane z łańcuchem dostaw spowodowane pandemią i rosyjską inwazją na Ukrainę sprawiają, że jeszcze bardziej niezbędne jest działanie. Przedsiębiorstwa i konsumenci odczuwają niedobory i wzrost cen w wielu dziedzinach.

2.3. Komisja Europejska zaproponowała pod koniec marca 2022 r. następujące inicjatywy w ramach Planu działania dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym:

- komunikat Komisji „Uczynienie zrównoważonych produktów normą”,
- wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie ekoprojektu dla zrównoważonych produktów,
- plan prac dotyczący ekoprojektu i etykietowania energetycznego na lata 2022–2024,
- strategię UE na rzecz zrównoważonych wyrobów włókienniczych w obiegu zamkniętym,
- wniosek dotyczący zmiany rozporządzenia w sprawie wyrobów budowlanych,
- wniosek dotyczący włączenia konsumentów w proces zielonej transformacji.

2.4. Niniejsza opinia dotyczy komunikatu „Uczynienie zrównoważonych produktów normą” (COM(2022) 140 final) oraz wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ramy ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla zrównoważonych produktów i uchylającego dyrektywę 2009/125/WE (COM(2022) 142 final – 2022/0095 (COD)).

2.5. W komunikacie wskazano potrzebę zrewidowania dominującego linearnego modelu gospodarczego i podjęcia kroków na drodze do gospodarki o obiegu zamkniętym. Zharmonizowane w całej Europie podejście przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności, tworzenia miejsc pracy i oferowania konsumentom zrównoważonych produktów. Wymaga to nowej metody wytwarzania produktów wykraczającej poza obecne wymogi minimalne (REACH, etykietowanie energetyczne, opakowania itp.).

⁽¹⁾ Circle Economy: The Circularity Gap Report 2022 [Gospodarka o obiegu zamkniętym: sprawozdanie na temat luki w obiegu zamkniętym 2022], platforma projektów ds. szybszego wprowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym (PACE).

2.6. Zakres stosowania nowego rozporządzenia w sprawie ekoprojektu zostanie znacznie rozszerzony, a związane z nim inicjatywy sektorowe dotyczące wyrobów włókienniczych, budowlanych itp. przyczynią się do ochrony zasobów i efektywności energetycznej. W szczególności nowa treść dotycząca przedłużenia okresu użytkowania produktu (trwałość, możliwość naprawy, lepszy recykling itp.) oraz lepszego informowania konsumentów o produkcie dzięki cyfrowemu paszportowi produktu będzie wymagać od przedsiębiorstw jasnego opisu cech produktów i ich wpływu na cykl życia. Konsumenti będą mieli możliwość porównania i tym samym oceny produktów spełniających europejskie wytyczne w zakresie zrównoważonego rozwoju.

2.7. Uzupełnieniem wymogów dotyczących produktów w rozporządzeniu w sprawie ekoprojektu są dalsze środki wspomagające. Obowiązek informowania o walorach produktów i korzyściach dla środowiska, a także o danych dotyczących naprawy i trwałości oraz zakaz pseudoekologicznego marketingu wzmocnią pozycję konsumentów i zaufanie z ich strony. Kontrole produktów przeprowadzane przez organy publiczne oraz przejrzyste monitorowanie zgodności z kryteriami dotyczącymi produktu dają pewność, że mogą oni wybierać spośród produktów wysokiej jakości, co jest gwarancją równych szans dla przedsiębiorców.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES zasadniczo zgadza się z celami dotyczącymi gospodarki o obiegu zamkniętym oraz inicjatywy dotyczącej zrównoważonych produktów, gdyż w ich przypadku zrównoważony rozwój polega na połączeniu aspektów ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Oznacza to, że wszyscy uczestnicy gospodarki muszą spełnić niezbędne, nowe i ambitne wytyczne. Przedsiębiorstwa są zobowiązane do ukierunkowania produkcji i wzornictwa przemysłowego na zasady zrównoważonego rozwoju i do przekazywania informacji na ten temat. Konsumenti muszą zaś to rozumieć i podejmować odpowiedzialne i właściwe decyzje na podstawie uzyskanych informacji. Uważa również, że konieczne są odpowiednie kampanie uświadamiające. Skuteczna kontrola jest niezbędna, by zapewnić rzetelną realizację celów, gdyż w przeciwnym razie zaszkodzi się pozycji Europy jako lokalizacji dla inwestycji i wzbudzi sceptycyzm wobec sensu ochrony środowiska. Cel polega raczej na zapewnieniu dobrych miejsc pracy, lepszemu rozwojowi, całościowej wizji i uświadomienia konsumentów i klientów.

3.2. Omawiane rozporządzenie i gospodarka o obiegu zamkniętym ustanawiają nowe normy. By przyjąć te wymogi, wcielić je w życie i doprowadzić do stworzenia obiegu zamkniętego w gospodarce, należy zaangażować i proaktywnie włączyć w działania podmioty gospodarki: konsumentów, producentów, przedsiębiorców, związki zawodowe oraz instytucje badawcze. Pomocne będzie w tym przekazanie istotnych informacji na temat możliwości i celów oraz włączenie w odpowiednim czasie zainteresowanych stron.

3.3. EKES popiera przyjęte w rozporządzeniu i aktach delegowanych zharmonizowane podejście mające zapobiec fragmentacji oraz uwzględnić specyfikę produktów, przystępność cenową dla konsumentów i konkurencję. Zrównoważone produkty są europejską szansą dla przedsiębiorstw, innowacji i miejsc pracy. Zarazem wychodzą naprzeciw życzeniom konsumentów, jeśli chodzi o wpływ na środowisko i dłuższy okresu użytkowania.

3.4. Z zadowoleniem przyjmuje rozszerzenie zakresu stosowania na większą liczbę produktów oraz wyższe wymogi. EKES stwierdza, że choć przedsiębiorstwa produkcyjne czekają nowości, na przykład cyfrowy paszport produktów, a także przepisy dotyczące niesprzedanych towarów i konkretnych produktów, są one konieczne do stworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym. Jednocześnie w ten sposób ustanowiona zostanie nowa norma „Made in Europe”. Dla kręgów biznesowych otworzą się również nowe możliwości w dziedzinie projektowania, usuwania i naprawy produktów.

3.5. EKES zwraca uwagę na potrzebę zapewnienia spójności wszystkich odnośnych obszarów prawodawstwa. Obejmuje to spójność planu działania pod względem czasu i treści, aby nie zmniejszyć jego skuteczności z powodu fragmentacji przepisów oraz różnic w postępowaniu występujących między państwami członkowskimi. Równie ważne jest jednak zadbanie o spójność z innymi istotnymi wspomagającymi obszarami prawodawstwa, takimi jak niedawno przedstawiona dyrektywa Komisji Europejskiej w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw, uregulowania dotyczące odpadów istotne dla obiegu zamkniętego, w tym środki wywozowe, a także rozporządzenie w sprawie nadzoru rynku itd.

3.6. EKES uznaje potrzebę wydania aktów delegowanych, lecz – wzięwszy pod uwagę, że wiele aspektów jest wciąż niejasnych – domaga się również od Komisji Europejskiej, by towarzyszył im bardziej szczegółowy plan prac. Powinno to zapewnić objęcie wielu produktów zakresem aktów delegowanych; jednocześnie niezbędne jest włączenie organizacji społeczeństwa obywatelskiego i związków zawodowych na wczesnym etapie prac.

3.7. EKES odnotowuje, że rozporządzenie w sprawie ekoprojektu jest bardzo złożonym aktem prawnym, który pociągnie za sobą zmianę modelu gospodarczego. Uważa, że konieczne jest szybkie, lecz również właściwe wdrożenie jego przepisów. Wdrożenie aktów delegowanych wymaga zatem odpowiednich zasobów ludzkich. Zważywszy, że nowym wymogom będą musieli sprostać również konsumenci, przedsiębiorstwa, stacje obsługi i organy kontrolne, za równie niezbędne uważa się odpowiednie zaangażowanie wszystkich podmiotów gospodarki w proces informacyjny.

3.8. Podmioty sektora publicznego powinny być liderami zielonych zamówień publicznych w procesie udzielania zamówień. Lepsze skutki można osiągnąć również, uzależniając – w wytycznych dotyczących finansowania – wsparcie lub dotacje między innymi od zielonych zamówień publicznych, tak jak na przykład w przypadku różnych programów inwestycyjnych UE dla przedsiębiorstw lub osób trzecich.

3.9. EKES stwierdza, że wymogi dotyczące ekoprojektu powinny być korzystne dla konsumentów oraz że korzyść ta powinna być wyraźna i łatwa do dostrzeżenia. Choć z powodu dalej idących wymogów zawartych w nowym rozporządzeniu w sprawie ekoprojektu ceny produktów przy zakupie mogą wzrosnąć, to dzięki lepszej charakterystyce, większej trwałości, możliwości ulepszania i naprawy produktów, a także ich wyższej wartości pod koniec przydatności do użycia możliwe są też oszczędności. Dzięki bardziej energooszczędnym urządzeniom można zaoszczędzić energię i pieniądze. Trwałe produkty są również bardziej ekonomiczne. Dzięki nowemu wnioskowi dotyczącemu dyrektywy konsumenci mogliby zaoszczędzić średnio 285 EUR⁽²⁾ rocznie. Rozporządzenie kładzie nacisk na przystępność cenową, przy czym ten wymóg powinien uwzględniać różne budżety gospodarstw domowych, tak by ekoprojekt nie stał się ekskluzywnym konceptem. Tym istotniejsze jest zatem zapewnienie konsumentom wsparcia finansowego przy pierwszym zakupie i naprawie zrównoważonych produktów.

3.10. Aspekty ochrony środowiska

3.10.1. Ekoprojekt to postulat, by przyjąć sposób myślenia oparty na obiegu zamkniętym, co EKES podkreśla w szczególności w kontekście:

- uregulowań prawnych i środków kontroli: łagodzenie przepisów bądź odstępstwa w aktach delegowanych lub w postaci dobrowolnych samozobowiązań, a także możliwości obchodzenia przepisów lub luki prawne w kontroli byłyby sprzeczne z celami. Wymogi dotyczące ekoprojektu, charakterystyki produktu i informowania, w tym parametry produktu, powinny być spójne na wymaganym poziomie,
- przedsiębiorstw, które już na etapie projektowania powinny myśleć o wpływie na środowisko w całym cyklu życia, o długoterminowym użytkowaniu, łatwej konserwacji i naprawie produktu, a także o tym, jakie kolejne produkty mogą z niego powstać. Należy również ponownie zastanowić się nad standaryzacją produktów. Za przykład niech posłużą różne rozmiary opon lub przewodów ładujących,
- konsumentów, którzy podejmując decyzję o zakupie, powinni otrzymać istotne informacje o wpływie na środowisko, okresie użytkowania, naprawie, dalszym wykorzystaniu i usuwaniu.

3.10.2. Po długim okresie użytkowania i ponownym użyciu recykling jest kolejnym elementem rozporządzenia dotyczącym zasobooszczędności. Celem jest zwiększenie zawartości materiałów pochodzących z recyklingu w produktach, możliwości recyklingu produktów oraz wartości sektorów recyklingu i naprawy. EKES popiera ten cel, lecz zwraca uwagę, że należy wciąż pokonać pewne przeszkody techniczne, prawne oraz koncepcyjne.

(²) https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/about_pl

Istnieje duża potrzeba zmiany myślenia w kategoriach cyklu materiałowego. Na przykład: wyższemu współczynnikowi recyklingu musi towarzyszyć minimalny stopień wykorzystania materiałów z recyklingu⁽³⁾, teoretyczne możliwości recyklingu produktów należy skoordynować z technicznymi możliwościami recyklingu i praktycznym zastosowaniem jego zasad, w sektorze tworzyw sztucznych potrzebne są dogłębne zmiany w projektowaniu i produkcji, a ponadto surowce wtórne nie są traktowane na równi z surowcami pierwotnymi⁽⁴⁾.

Recykling jest również szansą dla Europy: importowane są na przykład wysokiej jakości minerały metaliczne jako surowiec lub produkt, a następnie, po użyciu, są niemal bezpłatnie usuwane lub wysyłane w świat. Do tej kategorii zaliczają się zwłaszcza samochody osobowe i odpady elektroniczne. Należy je uznać za surowce wtórne i odpowiednio traktować. Rozbiórka, przetwarzanie oraz recykling są korzystne dla klimatu, a także tworzą wysoką wartość dodaną i miejsca pracy⁽⁵⁾. Trzeba przy tym również pamiętać o równowadze gospodarczej, środowiskowej i społecznej.

3.10.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję podjęcia działań dotyczących niesprzedanych towarów, choć w tym wypadku można by przyjąć ambitniejsze podejście. Niszczenie nienaruszonych produktów, do których należą towary nowe, zwrócone lub nadające się do naprawy, jest niepożądane z punktu widzenia społeczeństwa, gdyż jest równoznaczne z marnowaniem zasobów. Zdaniem EKES-u propozycja Komisji, by pierwszym krokiem było poproszenie przedsiębiorstw, z wyłączeniem MŚP, jedynie o prowadzenie dokumentacji, nie jest wystarczająca. Sama możliwość wprowadzenia bardziej zdecydowanych środków w drodze aktów delegowanych budzi wątpliwości co do rzeczywistej realizacji celów. EKES popiera zakaz niszczenia niesprzedanych produktów, pod warunkiem że są one bezpieczne. Trzeba ponadto zachęcić przedsiębiorstwa i platformy handlu detalicznego do wypracowania praktyk handlowych, co znacznie zmniejszyłoby liczbę zwróconych produktów i niesprzedanych zapasów. Trzeba również uwzględnić konsumentów na wpływ zwróconych towarów na środowisko.

3.11. Aspekty gospodarcze

3.11.1. EKES zwraca uwagę, że z punktu widzenia MŚP wniosek dotyczący rozporządzenia należy zasadniczo ocenić pozytywnie, choć pewne elementy budzą również sceptycyzm. MŚP dysponują jedynie określonymi zasobami (ludzkimi). W szczególności środki wsparcia, o których mowa w rozporządzeniu, powinny zostać ukierunkowane na potrzeby i wymogi MŚP. Ponadto pojawiają się trudności w dostępie MŚP do niezbędnych zamówień publicznych. Należy zatem poszukiwać rozwiązań umożliwiających im udział w odpowiednich procedurach. Wreszcie z punktu widzenia MŚP konieczne jest zapewnienie komplementarności między rozporządzeniem w sprawie zrównoważonych produktów a uregulowaniami dotyczącymi konkretnych produktów. Chodzi o to, by nie dublować kosztów i obciążeń biurokratycznych.

3.11.2. Sektor napraw odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu długiego okresu użytkowania produktu. W związku z tym należy ułatwić włączenie się do modelu opartego na obiegu zamkniętym dostawcom usług w zakresie napraw, społeczno-gospodarczym podmiotom zajmującym ponownym użyciem produktów, a także inicjatywom społeczeństwa obywatelskiego i przedsięwzięciom lokalnym dotyczącym naprawy produktów. Na przykład w Niemczech i Austrii w ramach inicjatyw dotyczących naprawy sprawdzilo się wykupywanie ubezpieczenia od kosztów naprawy, które jednocześnie uprawnia do jej dokonania.

3.12. W komunikacie za ważne narzędzie uznano nowe modele biznesowe związane z obiegiem zamkniętym⁽⁶⁾. Muszą być one atrakcyjne, nowoczesne w oczach przedsiębiorstw i konsumentów oraz zapewniać przestrzeń do inicjatywy i odpowiednie warunki pracy. Tego rodzaju modele istnieją już w praktyce, na przykład gospodarka dzielenia się, produkt jako usługa, płacenie w miarę użytkowania itp. EKES proponuje, by wspierać działalność istniejących już platform najlepszych praktyk za pomocą zachęt do korzystania z nich i dostosować je do obecnych wyzwań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym. Wśród przykładów przytaczanych obecnie figurują Baukarussell – materiały po rozbiórce lub przebudowie oferowane są nowym użytkownikom – bądź też sieci napraw, które umożliwiają kontakt konsumentom i serwisom napraw. Jednak nieliczne bazy danych są atrakcyjne dla oferentów i nabywców.

⁽³⁾ Pomberger, R. (2020). *Über theoretische, praktische und reale Recyclingfähigkeit*, <https://doi.org/10.1007/s00506-020-00721-5>, <https://doi.org/10.1007/s00506-019-00648-6>.

⁽⁴⁾ Komunikat „Europejska strategia na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym”, COM(2018) 28 final.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 220 z 9.6.2021, s. 118.

⁽⁶⁾ Por. INT/778 „Innowacja siłą napędową nowych modeli działalności” (opinia rozpoznawcza) (Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 28).

3.13. EKES zwraca uwagę na potrzebę podnoszenia świadomości konsumentów na temat zrównoważonych działań i korzystania z produktów aż do końca przydatności do użycia. Badania naukowe ⁽⁷⁾ pokazują, że gospodarstwa domowe przechowują wciąż działające, lecz już nieużywane urządzenia (np. laptopy, telefony komórkowe, opiekacze do grzanek itp.) przez okres do sześciu lat. Dlatego też konieczne są odpowiednie zachęty dla konsumentów, by już nieużywane artykuły utrzymywali w cyklu eksploatacji.

3.14. Aspekty społeczne

3.14.1. Niestety EKES musi zwrócić uwagę, że rozporządzenie pomija aspekt społeczny. Odniesienie do wniosku Komisji dotyczącego dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw ⁽⁸⁾ wydaje się niewystarczające, gdyż w dyrektywie kładzie się nacisk na zorientowane na proces podejście do globalnych łańcuchów wartości, a kwestie społeczne dotyczące konkretnych produktów nie mogły w niej zostać wyczerpująco omówione. EKES stanowczo podkreśla, że z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju wszystkie jego trzy wymiary: gospodarczy, społeczny i środowiskowy muszą być zawsze rozpatrywane łącznie, w związku z czym wzywa Komisję do ponownego przeanalizowania rozporządzenia pod kątem zasadności uwzględnienia również aspektów społecznych związanych z konkretnymi produktami.

3.14.2. EKES zwraca uwagę, że zielone miejsca pracy niekoniecznie mają zrównoważony charakter, jeśli nie wszystkie cele zrównoważonego rozwoju zostały uwzględnione. Należy zapewnić zgodność z normami pracy, w szczególności ze względu na konkurencję.

3.14.3. Projekt europejskich partnerów społecznych ⁽⁹⁾ dotyczył wpływu gospodarki o obiegu zamkniętym na zatrudnienie oraz warunki pracy. Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym może doprowadzić do powstania do 2030 r. od 250 tys. do 700 tys. miejsc pracy. Skutki znacznie się różnią w zależności od sektora i regionu. Sektor odpadów i napraw odniesie z tego ponadprzeciętne korzyści, w przeciwieństwie do sektora górniczego i chemicznego, który odczuje raczej negatywne skutki. Potrzebna będzie również dobrze wykształcona siła robocza (np. do gospodarowania odpadami). Ogólnie rzecz biorąc, należy zadbać o dostępność dobrych miejsc pracy i o przyzwoite wynagrodzenie. EKES ubolewa, że Komisja nie przewiduje obecnie dialogu społecznego w celu uwzględnienia konsekwencji przedstawiania się na gospodarkę o obiegu zamkniętym z punktu widzenia pracowników.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Informacje zawarte w cyfrowych paszportach produktu, na etykietach i w oznakowaniach ekologicznych

4.1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje dostęp do kompleksowych informacji o produkcie w cyfrowym paszporcie produktu. Informacje te powinny być dostępne w ukierunkowany i przyjazny dla użytkownika sposób dla wszystkich podmiotów w całym łańcuchu dostaw. Treść powinna zapewniać konsumentom podstawę do podejmowania decyzji związanych z obiegiem zamkniętym odnośnie do zakupu, ponownego użycia, naprawy i usuwania produktów. Powinna informować o zawartości CO₂ w produkcie, zawartości metali ziem rzadkich, składnikach niebezpiecznych, materiałach nienadających się do recyklingu, o częściach nadających się do naprawy, ich dostępności lub, w przypadku oprogramowania, o jego kompatybilności i kosztach. Z zadowoleniem przyjmuje się możliwość uwzględnienia w cyfrowych paszportach produktu informacji na temat innych aspektów zrównoważonego rozwoju ⁽¹⁰⁾. Komitet zachęca do uzupełnienia cyfrowych paszportów produktu o wskaźnik napraw zawierający informacje o możliwości naprawy zwłaszcza istotnych zużytych części, o cenie części zamiennych i ich dostępności na przestrzeni czasu, a także o warunkach pracy, w których wytworzone zostały produkty. Konsumenty powinni otrzymywać istotne informacje również w formie papierowej, na przykład gwarancję czy informacje o zawartości CO₂ w produkcie.

Cyfrowy paszport produktu nie powinien być dla przedsiębiorstw instrumentem wymagającym dodatkowych zasobów (gromadzenia danych), lecz raczej obejmującym już istniejące systemy. Wymóg udostępniania coraz bardziej przejrzystych, lecz jednocześnie wrażliwych danych może jednak również wiązać się z przeglądem spójności decyzji w sprawie praw własności przemysłowej.

4.1.2. Etykiety

Etykiety mają na celu zapewnienie konsumentom takich informacji o produkcie, które nie zostały jeszcze określone w aktach delegowanych. EKES podkreśla potrzebę zamieszczania odpowiednich, widocznych i jasnych informacji dla klientów, przy czym zasadnicze znaczenie mają informacje na temat wpływu na klimat, zawartości i składu, zgodności z normami pracy, trwałości i możliwości naprawy.

⁽⁷⁾ Wysłuchanie publiczne, NAT/851, wystąpienie: Gudrun Obersteiner, 29 kwietnia 2022 r.

⁽⁸⁾ COM(2022) 71 final.

⁽⁹⁾ <https://www.etuc.org/en/publication/european-social-partners-project-circular-economy-and-world-work-0>

⁽¹⁰⁾ COM(2022) 142 final – 2022/0095 (COD), s. 29, punkt 26.

4.1.3. Oznakowanie ekologiczne

Wiele produktów i usług jest opatrywanych europejskim oznakowaniem ekologicznym na podstawie ekspertyzy. Celem jest ułatwienie konsumentom dostrzeżenia informacji dotyczących troski o środowisko, trwałości i wysokiej jakości oraz umożliwienie im porównania produktów. Wymogi dotyczące oznakowania ekologicznego mogą jednak co najwyżej uzupełniać, a nie zastępować przepisy dotyczące produktów oparte na rozporządzeniu w sprawie ekoprojektu, a zatem kontrola przeprowadzana przez organy na mocy tego rozporządzenia musi obejmować również informacje na temat oznakowania ekologicznego.

4.2. Internetowe platformy handlowe

Istotne są równe warunki działania dla wszystkich podmiotów gospodarczych, dlatego przepisy dotyczące odpowiedzialności dotyczące internetowych platform handlowych powinny mieć zastosowanie zwłaszcza wtedy, gdy żaden inny podmiot w łańcuchu dostaw nie podejmuje działań przeciwko produktowi niezgodnemu z przepisami⁽¹¹⁾.

4.3. Nadzór rynku – kontrolę, zakazy, administracyjne kary pieniężne – powierza się państwom członkowskim, a informacje o naruszeniach publikuje się w europejskim systemie informacyjnym i komunikacyjnym do celów nadzoru rynku (ICSMS) odnośnie do produktów, które zostały uznane za niezgodne z przepisami lub niebezpieczne. Popiera propozycję rozszerzenia i poprawy nadzoru rynku, ponieważ 10–25 % badanych produktów nie spełnia wymogów dyrektywy w sprawie ekoprojektu⁽¹²⁾. Aby państwa członkowskie mogły wykonywać powierzone im zadania, trzeba zapewnić odpowiednie środki do celów nadzoru rynku. Zwłaszcza jeśli chodzi o naruszenia, należy zadbać o to, by organy nadzoru rynku podejmowały odpowiednie działania następcze w odpowiedzi na niezgodność produktów z przepisami. Niestety pojawiają się nieustannie negatywne przykłady obchodzenia oceny zgodności, na przykład jak niedawno w przypadku masek chroniących przed koronawirusem. Organy powinny stale przeprowadzać wyrывkowe kontrole. Konieczne jest również zaangażowanie organizacji konsumenckich jako kompetentnych sygnalistów zgłaszających naruszenia. Mogłoby to przynieść szybkie i dobre skutki jako uzupełnienie dyrektywy w sprawie powództw przedstawielskich w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Skuteczny nadzór rynku we wszystkich państwach członkowskich wymaga bardzo aktywnej roli Komisji Europejskiej w tej dziedzinie, tak aby – dzięki takiej samej kontroli – wszystkie przedsiębiorstwa w Europejskim Obszarze Gospodarczym miały równe warunki działania. Zwraca ponadto uwagę, że na stronie startowej ICSMS można jeszcze wprowadzić ulepszenia w zakresie obsługi i informowania konsumentów.

4.4. Należy przyjąć z zadowoleniem forum ds. ekoprojektu i zaangażowanie w ten proces wszystkich zainteresowanych stron. Potrzeba wysiłków na rzecz jego skutecznego funkcjonowania, a także podziału odpowiedzialności, umiejętności i zasobów niezbędnych do wypełniania wspomnianych zadań. Dlatego też forum ds. ekoprojektu nie może na przykład przeprowadzać oceny środków samoregulacji; jest to zadanie organów publicznych lub Komisji Europejskiej.

4.5. Środki samoregulacji stanowiące alternatywę dla aktu delegowanego dla danej grupy produktów powinny być wyjątkiem. Jeśli już się je stosuje, ich wymogi pod względem jasności, pokrycia rynku i jakości powinny być zbliżone do aktów delegowanych.

4.6. Jeśli chodzi o omawianą tematykę, EKES pragnie wyraźnie odnieść się do europejskiej platformy zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym⁽¹³⁾. Ta inicjatywa, która została uruchomiona wspólnie przez EKES i Komisję Europejską w marcu 2017 r., wspiera nowe partnerstwa i dalsze opracowywanie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym w całej Europie. Powinna również podkreślić istotny wkład, który gospodarka o obiegu zamkniętym może wnieść w realizację celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

Bruksela, dnia 14 lipca 2022 r

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹¹⁾ Uwaga: w opinii INT/957 „Zmiana dyrektywy w sprawie bezpieczeństwa produktów” (Dz.U. C 105 z 4.3.2022, s. 99) omówione zostały już istotne aspekty bezpieczeństwa produktów.

⁽¹²⁾ J. Bürger/G. Paulinger, <https://emedien.arbeiterkammer.at/viewer/resolver?urn=urn:nbn:at:at-akw:g-5230098>, Austriacka Izba Pracy, s. 88, 2022.

⁽¹³⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/>